

frågor för dagen

Red: Sten Söderberg

Lärarenkät om sexual- undervisningen

Utredningen rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet (USSU) har framlagt sin femte undersökningsrapport — en enkät bland lärarna i årskurs 9 beträffande den sexual- och samlevnadsundervisning de gett i ämnena biologi, kristendomskunskap och samhällskunskap läsåret 1867—1968. Rapporten har titeln "Sexualkunskapen på grundskolans högsta-dium II. Lärarenkät" (SOU 1969:44). Tidigare har en elevenkät publicerats (SOU 1969:8).

Utbildning för sexual- samlevnadsundervisning i samband med grundutbildningen har förekommit i följande utsträckning, enligt lärarnas uppgifter: biologi 65, kristendomskunskap 35, samhällskunskap 30 proc.

Yngre lärare har erhållit sådan utbildning i högre grad än äldre. Ungefär hälften av lärarna fann sin utbildning god. En fjärdedel fann den medelmåttig, och en femtedel till en fjärdedel upplevde den som dålig. Tre fjärdedelar av lärarna i de tre ämnena ansåg emellertid samtidigt att utbildningen inte gav tillräckligt underlag för den som själv skall undervisa om sexual- och samlevnadsfrågor.

De lärare som deltagit i frivilliga fortbildningskurser har en mer positiv och aktiv inställning

till sexualundervisningen än de lärare som inte gjort det.

Sexual- och samlevnadsundervisning har givits av de tre lärarkategorierna i följande utsträckning: biologi 96 ("sexualkunskap"), kristendomskunskap 76 ("sexualetik och familjekunskap"), samhällskunskap 68 proc ("samhällsfrågor med anknytning till sexuallivet").

Lärarna tillfrågades också om de undervisat om vissa uppräknade moment. Man finner att biologilärarna tagit upp gemensamma moment i störst utsträckning, kristendomsläraerna därefter och lärarna i samhällskunskap minst. Det framgår av undersökningen att vissa sexual- och samlevnadsfrågor inte slagit igenom i ämnet samhällskunskap trots att de är socialt betydelsefulla.

Nästan alla lärare har bedömt eleverna som positiva till sexual- och samlevnadsundervisningen. Mellan 1 och 6 proc har bedömt dem som likgiltiga. Inga lärare har bedömt dem som negativa.

När det gäller positiv inställning till sexual- och samlevnadsundervisning bland lärarna var rangordningen: biologi, samhällskunskap, kristendomskunskap. Antalet kristendomslärare och lärare i samhällskunskap som upplevde undervisningen som svår var 36 resp 25 proc. 13 proc av biologilärarna upplevde undervisningen som svår.

Om man inte delar upp efter ämnen utan undersöker hur olika kategorier av lärare ställer sig till undervisningen kan i stort sett följande tendenser urskiljas i materialet.

Männen är mer intresserade än kvinnorna, yngre och gifta lärare mer intresserade än äldre och ogifta, extra lärare och timplärare mer intresserade än övriga. Lärare som fått den högsta teoretiska utbildningen är mindre intresserade, men lärare som fått utbildning eller fortbildning speciellt i sexual- och samlevnadsundervisning är mer intresserade.

Följande andelar av lärarna anser att utrymmet för sexual- och samlevnadsundervisning är otillräckligt i deras ämne: biologi 42, kristendomskunskap 62, samhällskunskap 46 proc.

Att skolan bör bedriva sexual- och samlevnadsundervisning anser 86 proc av svenska folket, nästan alla elever i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet (SOU 1969:2, 8, 28). Av den nu

föreliggande undersökningen framgår att likaledes nästan alla lärare anser detta. Av samtliga som fyllt i formulären (2 756) ansåg tolv lärare att samlevnadsundervisning inte bör förekomma i skolan, medan nitton lärare önskade att det inte skulle förekomma någon sexualundervisning.

Bättre villkor i glesbygder

Efter framställning av socialstyrelsen medger Kungl. Maj:t, att av förslagsanslaget bidrag till social hemhjälp för budgetåret 1969/70 får utgå statsbidrag till försöksverksamhet avseende vård och service åt äldre och handikappade i glesbygder m. m. med — utöver tidigare medgivna belopp — högst följande belopp, nämligen för matdistribution 500 000 kr., för snöröjning 400 500 kr., för kulturell service 13 000 kr., för lekskoleverksamhet för barn från finsktalande familjer 125 000 kr., för bostadsförbättringsverksamhet 35 000 kr., för uppsökande verksamhet 165 000., för anordnande av färdtjänst 52 000 kr., för fotvård och annan öppenvårdsservice 102 000 kr. och för servicebussar 40 000 kr.

WHO-budget på 73 miljoner dollar

Världshälsoorganisationens, WHO styrelse avslutade den 29 januari sin 45:e session i Genève. Sessionen började den 20 januari.

Styrelsens främsta uppgift var att förbereda världshälsoförsamlingen, som inleds i Genève den 5 maj. Styrelsen rekommenderade en arbetsbudget för 1971 på 73,2 miljoner dollar.

Forskningskostnader avdragsgilla

Ur "Från departement och nämnder" nr 4/70 återges:

Utredningen angående avdragsrätt för forskningskostnader har överlämnat en promemoria (sten-cil, Fi 1970:1) till finansministern. Promemorian innehåller förslag till bestämmelser om avdrag vid beskattningen för forskningsverksamhet och utvecklingsarbete. Vidare föreslås en förordning om forskningsfonder.

I promemorian föreslås att kostnader för forskning och utvecklingsarbete skall få avdras vid taxeringen i större omfattning än som tilläts enligt nuvarande praxis. Kravet på att det skall vara fråga om kostnad för intäkternas förvärvande och bibehållande föreslås i viss mån uppmjukat. Avdragsrätt skall föreligga så snart kostnaderna har eller kan antas få betydelse för den verksamhet — rörelse, jordbruk eller skogsbruk — som bedrivs eller kan väntas komma att bedrivas av den skattskyldige. Detsamma skall gälla kostnad för erhållande av information om sådan forskning eller sådant utvecklingsarbete. Den föreslagna utökade avdragsrätten gäller inkomstslagen rörelse och jordbruksfastighet.

Den forskning och det utvecklingsarbete, som avses med bestämmelserna, kan gälla vitt skilda ting såsom nya produkter, produkternas utformning och standardisering, produktionsens sammansättning, förbättrad administration och distribution, organisatoriska förändringar, förbättrade metoder för planering, kontroll etc, utnyttjande av stordriftsrörelser m m. Även forskning på miljövårdens område hör hit. Forskningen kan avse såväl grundforskning som tillämpad forskning, målforskning. Något krav på att forskningen skall ha vetenskaplig karaktär uppställs inte.

Vidare föreslås att Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, skall äga föreskriva att bidrag, som lämnas till vissa angivna institut eller organ, som bedriver forskning och utvecklingsarbete, skall anses som driftkostnad vid beräkning av nettointäkt av givarens rörelse eller jordbruksfastighet, även om det inte kan visas att forskningen eller utvecklingsarbetet har betydelse för givarens verksamhet. Av-

dragsrätten föreslås gälla för viss tid.

Slutligen föreslås att svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening och svensk sparbankskall äga göra avdrag för avsättning till forskningsfond.

Det är verkligen överraskande att denna avdragsrätt inte alltid har varit självklar.

Sverige i toppen som försäkringsland

Livförsäkring blir allt vanligare. Sverige ligger på tredje plats i världen när det gäller livförsäkringsbestånd i förhållande till nationalinkomsten, visar en sammanställning i *Försäkringstidningen*. Tidningen har hämtat uppgifterna från den amerikanska "Life Insurance Fact Book 1969". Sverige hör till de länder som kan redovisa den största ökningen. Det största beståndet har Kanada, följt av USA. Av de tio främsta länderna på listan, förutom de nämnda Nya Zeeland, Holland, Japan, England, Australien, Schweiz och

Belgien, har i samtliga utom Holland livförsäkringsbeståndet ökat sedan 1962.

Socialstyrelsen tillsätter expertgrupp för narkomanvård

I Narkomanvårdskommitténs slutbetänkande SOU 1969:52 föreslås att socialstyrelsen skall utöva den centrala ledningen i arbetet mot missbruk av narkotika och andra droger.

Styrelsen har fått vissa förstärkningar från och med andra hälften av innevarande budgetår samt för budgetåret 1970/71.

I årets statsverksproposition avdelar departementschefen medel för en avdelningsdirektör, en byrådirektör och ett biträde för frågor rörande behandlingen av narkotikamissbrukare m. m.

I enlighet med narkomanvårdskommitténs rekommendationer har en expertgrupp för frågor som gäller droger och drogmissbruk tillsatts för att fungera som kon-

Aktuella kurser och konferenser beträffande socialmedicin och medicinsk rehabilitering

Den 21—23 maj hålls en internationell kurs i Lund-Malmö över ämnet Epidemiology and Regional Medical Care Planning. I anslutning till denna har Läkarsällskapet sektion för socialmedicin och medicinsk rehabilitering vårmöte den 23 maj, kl. 10 i Lund. Ett symposium för psykiatrisk yrkesrehabilitering går av stapeln i Örebro den 8—10 april.

4:e europeiska colloquium i rehabilitering och fysikalisk medicin i Haag den 16—18 april behandlar speciellt terminologi samt ryggradsmanipulation.

Den 26—28 maj hålls en internationell rehabiliteringskonferens i Prag.

För en kurs i medicinsk rehabilitering i Lund den 25—30 maj sändes anmälningar till överläkare Åke Stenram, lasarettet, Lund. Den 2:a nordiska kongressen i socialmedicin äger rum i Lillehammar den 11—13 juni kring ämnena "den primäre legetjeneste i samfunnet", "de handikappade i dagens samfunn" och "organisationen av de sociale og medisinske tjenester".

Nordisk Rehabiliteringskongress för alla yrkeskategorier inom rehabilitering går av stapeln i Reykjavik den 13—16 september. Upplysningar om alla dessa arrangemang kan fås hos överläkare Åke Stenram, lasarettet, Lund.

sultorgan för styrelsen. Generaldirektör Bror Rexed har kallat följande ledamöter:

Fil lic (sociolog) Kerstin Elmhorn, Socialdepartementet, Dr (ungdomspsykiater) Bengt Herulf, Lidingö, Dr (socialmedicinare) Nils Gustavsson, Socialmedicinska Institutionen, Karolinska Institutet, Dr (vuxenpsykiater) Jan Ramström, Långbro Sjukhus, Avd dir (pedagog) Barbro Wiking, Skolöverstyrelsen, Fil kand (psykolog) Lars Lorentzon, Ungdomshemmens rådgivningscentral, Doc (farmakolog) Erik Ånggård, Farmakologiska Institutet, Karolinska Institutet, Kurator (socio- nom) Ove Rosengren, Mariakliniken, Stockholm, Dr (kriminolog) Karl-Erik Törnqvist, Fångvårdsanstalten Hall, Södertälje.

Socionomutbildningen

Statsrådet Moberg har tillkallat en organisationskommitté med upp- gift att förbereda den utbyggnad av socionomutbildningen, som skall komma till stånd om riksdagen godkänner de riktlinjer för utbyggnaden, som presenterades i statsverkspropositionen. Till ord- förande i kommitté har utsetts överdirektören Lars Sköld.

I en kommentar till beslutet framhåller statsrådet Moberg att den planering, som nu skall inle- das, bör ses mot bakgrund av den stora efterfrågan på socionomut- bildning från såväl arbetsmarkna- den som de studerande. Statsrådet Moberg erinrar vidare om det stora behovet av vidareutbildning bland personer, som är verksam- ma inom den sociala sektorn utan att ha formell kompetens.

I direktiven till organisations- kommittén framhåller statsrådet Moberg att kommittén i sitt ar- bete bör uppmärksamma det för- slag om vidgad användning av den s. k. fria kvoten vid intagning av studerande till bl. a. socionom- utbildning, som kompetensutred- ningen nyligen fört fram. Kommittén bör vidare beakta möjlig- heten att ge redan yrkesverksamma, som inte fyller de formella behörighetskraven, vidgade möj-

ligheter att vinna tillträde till so- cionomutbildning.

At kommittén uppdras vidare att utarbeta en tidsplan för ut- byggnaden av socionomutbildning- en. Kommittén skall undersöka vilka resurser socialhögskolorna behöver tillföras i samband med en ökning av intagningskapacite- ten samt föreslå justeringar av ut- bildningens uppläggning, som kan påkallas av minskningen av den praktiska utbildningens omfattning. I direktiven framhålls vida- re att med hänsyn till den tid som krävs för att planlägga för- läggning av socionomutbildning till nya orter ökningen läsåret 1970/71 torde få ske vid befint- liga socialhögskolor.

USA-forskare hit

Tillgivenhet för Sverige och stort förtroende för svensk medi- cinsk forskning anses vara orsa- ken till att en av Amerikas verk- liga toppforskare Britton Chance söker sig till Stockholm och Ka- rolinska institutet. "Brain drain" av det slaget till Sverige torde få anses som något helt unikt, sägs det i pressmeddelanden om saken.

Prof. Change, som sedan 1949 är director för det berömda John- soninstitutet för medicinsk fysik vid Pennsylvaniauniversitet, har formellt hos riksföreningen mot cancer och hos medicinska forsk- ningsrådet ansökt om anslag till en rad cellforskningsprojekt med canceranknytning. Han ansöker också om en svensk professorslön under tre år 1971—73.

Det sannolika om allt går i lås är att Karolinska institutet försö- ker ordna en personlig professur för Britton Chance, som är en av världens främsta forskare vad gäl- ler energiomsättningen i cellen.

När man på sina håll har be- tecknat detta som "brain drain" till Sverige beror det på okunnig- het om att forskare från hela världen i många år har sökt sig till svenska medicinska institutio- ner. Det har dock skett en viss beklaglig avmattning i stipendiat- trafik under senare år. Det origi- nella med professor Chances fall är att han söker svenskt eko- nomiskt stöd.

tidskrifter
& dagspress

Red: Sten Söderberg

Har vi råd att betala själva?

Anslagen från USA till svensk forskning har minskat kraftigt de senaste fem—sex åren. Enligt upp- gift finns nu bara ungefär 30 procent kvar av de pengar som flöt hit i början av 60-talet. Svens- karna har fått vända sig till sta- ten-forskningsråden, till de egna forskningsfonderna, och i många fall lyckats ersätta en del av de bortfallna beloppen den vägen. Men den nya amerikanska politi- ken måste, anser många, tvinga fram en principdiskussion här hemma om hur vi skall ha det med vår forskning.

En biokemist — Bo Malm- ström — efterlyser ett europeiskt svar på den här formen av ameri- kansk utmaning, kanske i form av ett gemensamt storlaborato- rium för mikrobiologi.

En p-pillerforskare — Egon Diczfatusy — betonar de inter- nationella organisationernas an- svar för att inte familjeplanerings- forskningen kommer på eftrekäl- ken och blir medskyldig till en katastrof.

En känd cancerforskare — Georg Klein — säger så här: — Utbildningen har fått sitt och åkt snålskjuts på forskningen. Nu är det forsknings tur — och för ut- bildningens skulle måste vi ha en grundforskning av internatio- nell klass.